

Kultur / **Bøger**

Udstoppede smådyr og klonede genier

César Aira, forfatter og måske også gal videnskabsmand? Foto: Tiderne Skifter

ANMELDELSE / 11.10.16

Tiderne Skifter sender to af den argentinske forfatter César Airas vildtvoksende kortromaner på gaden i et og samme bind. *Varamo* og Litteraturkonferencen er sprudlende og hektiske fortællinger om, hvad det vil sige at være forfatter. Og om en gammel sørøverskat. Og falske penge. Og en forestående revolution. Og racerløb.

Felix Rothstein

Når bookmakerne i disse dage sætter tal på sandsynligheden for, hvem, der i morgen torsdag får tildelt årets Nobelpris i litteratur, er argentinske César Aira placeret højt oppe på listen. Og det med god grund. For selvom kun en lille håndfuld af hans romaner er oversat til dansk, hører hans vilde og hektisk eksperimenterende forfatterskab, der tæller mere end firs bøger – romaner, noveller, essays – siden debuten i 1975, til i den absolutte verdenstop.

Og netop bookmakere er i virkeligheden et passende sted at tage fat. For i *Varamo*, den første af de to korte romaner i Tiderne Skifters nye Aira-udgivelse, er det en bookmaker, der for alvor sætter skub i

fortællingen. Romanen, der udkom i Argentina i 2002, udspiller sig i løbet af en eftermiddag og aften i den midaldrende embedsmand Varamos liv. Varamo får en dag udbetalt sin løn i form af to falske pengesedler og bliver grebet af frygt for at blive anholdt for falskmøntneri. Men da en bookmaker betaler ham nogle penge som hans mor har vundet, tumler begivenheder og tanker sammen i en kaotisk række af fantasier, associationer, forviklinger og tilfældigheder, der alle leder hen mod de skæbnesvangre timer sidst på natten, hvor Varamo skriver et af Latinamerikas største modernistiske lyrik mesterværker.

Tanker om improvisation – både som en fiks ide og som noget foruroligende – gennemsyrrer bogen. I et øjeblik kreativitet overvejer Varamo at montere frøarme på den fisk han er i færd med at udstoppe – og i et anfald af panik, få sider senere, forestiller han sig, hvordan han febrilsk bliver nødt til opfinde et alibi, hvis nogen opdager hans falske pengesedler. Og selve romanen ruller sig nærmest ud som én lang improvisation. Handlinger bliver hele tiden slået an, løfter om fremtidig afsløring givet, men intet indfriet. Hele tiden muterer fortællingen i en ny retning, et nyt sindrigt plot, en ny konflikt, en helt ny handling: Varamos bekymringer om morens demens og åbenbart kinesiske oprindelse, hans næsten alkimistiske hobby med at udstoppe smådyr, et trafikuheld, hvor en ministerbil krydser en improviseret væddeløbsbane, to gamle søstre, der styrer en stor smugleroperation af golfkøller via et højteknologisk radioapparat, som den forulykkede ministers chauffør muligvis vil bruge til at koordinere en haitiansk invasion, forretningsmænd, der driver piratforlag osv., osv.

Varamo har både elementer af sydamerikansk magisk realisme, den hårdkogte detektivroman og af den modernistiske mystik man bl.a. møder i Bruno Schulz' mesterlige *Kanelbutikkerne* fra 1933. Og i Rigmor Kappel Schmidts på én gang ligefremme og snørklede oversættelse fremstår *Varamo* og *Litteraturkonferencen* umådeholdende og ekspanderende som dej, der har hævet for længe. Hun formår både at ramme César Airas nøgterne stemmeføring og hans til tider helt affekterede humor, så begge kortromaner klinger præcis så skarpt som de er skåret.

Ligesom *Varamo* har *Litteraturkonferencen* fra 1997, dobbeltudgivelsens anden halvdel, også noget løbsk over sig. Romanen, der starter som sørøverskrøne, udvikler sig til filosofisk og poetologisk tankespind, og ender som surrealistisk monsterfortælling. Hovedpersonen er César, der ved siden af sit virke som forfatter og oversætter, i al hemmelighed løst gåden om kloning og bygget en maskine, der er i stand til at skabe velfungerende kloner. César udklækker en plan om at overtage verdensherredømmet (som det sig hør og bør for en gal videnskabsmand) ved at lave en hær af kloner fra den store mexicanske forfatter Carlos Fuentes. Men ved et uheld skaber César sine kloner fra en celle, der ikke kommer fra Fuentes selv men derimod fra hans blå silkeslips. Og dermed bliver en hær af klodsede, 300 meter lange iriserende blå silkeorme sendt væltende ind over byen Mérida, hvor César og Fuentes er gæster på en litteraturkonference.

César Aira siger det selv i romanen: »Det virkede, som om en anden historie blandede sig her, for eksempel plottet fra en gammel B-film.« Ja tak, det må du nok sige. Men netop de andre historier, andre

plotlinjer, der skyder sig ind i det, der fortælles, er helt centralt for César Airas metode. Skriften, ligesom larver, vælter sig fremad uden at bekymre sig om næste skridt.

Romanen peger hele tiden på sig selv som tekst og fortælleren tilbyder gang på gang læseren at »oversætte« begivenhederne, forklare sine motiver eller sætte dem i perspektiv til kunsten – og kunstneren. Ligesom *Varamo* er *Litteraturkonferencen* uhyre selvbevidst optaget af sin egen tilblivelse og sin egen proces. Forfattergerningen får liv i kraft af hovedpersonernes sidegesjæft og César Aira synes at antyde, at det at skrive i virkeligheden ikke er forskelligt fra udstopning eller kloning. På den måde lukker romanerne sig om sig selv, bliver til små hårde perler, der hele tiden komprimeres med et nyt lag fortælling. »Men« som hovedpersonen i *Litteraturkonferencen* bemærker »disse mikroskopiske brikker, der unddrager sig fortælling, er netop det, der udgør puslespillet.« For samtidig er de mystiske romaner også vitale og energiske kunstværker, der slår sig i tøjret overfor det letfordøjelige, mens de beredvilligt serverer komik, erotik og action for læseren.

Ligesom de klonede kæmpelarver består Airas bøger af fortættet stof, hvor hver celle er »sammensat af lige dele virkelighed og uvirkelighed.« Med en grænsesøgende fortælleglæde og en uhøjtidelig selvsikkerhed skifter César Airas forfatterskab konstant retning, farve og karakter og med *Varamo* og *Litteraturkonference* er endnu en lille bid af hans omfattende bagkatalog nu gjort tilgængelig for danske læsere. Ham må Sara Danius og Svenska Akademien gerne have på blokken, når hun dukker frem fra dobbeltdørene i Börshuset i morgen.

FAKTA

César Aira, *Varamo* og
Litteraturkonferencen,
Tiderne Skifter
Oversat af Rigmor
Kappel Schmidt
198 sider, 249 kr.

På dansk er tidligere
udkommet romanerne
Spøgelserne, *En
episode i en
landskabsmalers liv* og
*Hvordan jeg blev
nonne*. Alle på Tiderne
Skifter.

